

2.8. РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SKILLS OF TEACHERS OF GENERAL EDUCATION DISCIPLINES OF VOCATIONAL (VOCATIONAL-TECHNICAL) EDUCATION INSTITUTIONS

Ольга Чадюк

методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти в
Луганській області,
<https://orcid.org/0009-0000-4718-5661>
olyachaduk@ukr.net

Olha Chadiuk

methodologist of the Training and
Methodological Centre
of Vocational Education in Luhansk Oblast,
<https://orcid.org/0009-0000-4718-5661>
olyachaduk@ukr.net

У підрозділі розглядаються актуальні підходи та методи розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Особливу увагу приділено питанням удосконалення професійних компетентностей викладачів через впровадження інноваційних технологій, цифрових інструментів та методик активного навчання.

The subsection deals with current approaches and methods of developing pedagogical skills of teachers of general education disciplines in vocational (vocational-technical) education institutions. Particular attention is paid to the issues of improving the professional competences of teachers through the introduction of innovative technologies, digital tools and methods of active learning.

Ключові слова: педагогічна майстерність, підвищення кваліфікації, інновації, штучний інтелект.

Keywords: pedagogical skills, advanced training, innovations, artificial intelligence.

Якість і доступність професійної освіти для навчання і розвитку впродовж життя є однією з ключових тем у сучасній освіті та професійному розвитку. З огляду на швидкі зміни в технологіях та на ринок праці, можливість постійного навчання і вдосконалення стає важливою складовою успіху та конкурентоспроможності як для окремих людей, так і для економіки загалом.

Одним з основних аспектів якості професійної освіти є кваліфікація викладачів, які мають бути не лише фахівцями у своїх галузях, а й здатними передавати знання у доступній та ефективній формі, володіти новітніми методами навчання.

Педагогічна майстерність є стрижневим компонентом педагогічної культури, і визначають її як синтез розвинутого психолого-педагогічного мислення, професійно-педагогічних знань,

навичок, умінь та емоційно-вольових засобів виразності, які у взаємозв'язку з якостями особистості педагога дають можливість йому успішно вирішувати різноманітні навчально-виховні завдання. Саме тому так важливо досліджувати розвиток педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін як системи.⁴⁴⁸

Педагогічна майстерність – це високе мистецтво навчання і виховання, що постійно вдосконалюється. Підвищення педагогічної майстерності доступне кожному педагогу.⁴⁴⁹

Завдяки інтернету і цифровим платформам професійна освіта стає доступнішою, зокрема для людей, які проживають у віддалених регіонах або не мають можливості навчатися очно. Тому важливою складовою якісної підготовки викладача в умовах воєнного стану та дистанційної роботи є підвищення своєї кваліфікації: курси, тренінги, сертифікатні програми на онлайн-платформах.

При виборі онлайн-інструментів та платформ важливо звернути увагу на ключові тенденції та інновації у сфері освіти. Це напряму пов'язано з регулярними змінами інформаційних технологій. Отже, визначення та розуміння актуальних e-learning тенденцій є певною необхідністю, яка дозволяє організувати ефективне навчання та підготуватися викладачам до майбутніх викликів.

У 2024 році освітня сфера продовжує активно розвиватися під впливом технологій, змін на ринку праці та глобальних викликів. Розглянемо ключові тенденції та інновації, що формують сучасну освіту:

- штучний інтелект (ШІ) у навчанні – використовується для створення персоналізованих траєкторій навчання, адаптації навчальних матеріалів до рівня знань та інтересів здобувачів освіти;
- доповнена та віртуальна реальність (AR/VR) – дозволяє створювати інтерактивні навчальні середовища. Здобувачі освіти можуть «відвідувати» історичні події, проводити наукові експерименти або досліджувати складні концепції у віртуальних світах;
- імерсивне навчання – практичні заняття у віртуальних середовищах: VR використовується для моделювання професійних навичок, наприклад, в медицині, інженерії або архітектурі.
- гібридне та дистанційне навчання;
- мікронавчання та короткострокові сертифікати (наприклад, платформи, такі як Coursera, edX, Udemy, пропонують сертифікатні

⁴⁴⁸ Кабиш, М. Ю. (2024). Методична система розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти. *Професійна педагогіка*, 1(28), 12–22. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.12-22>

⁴⁴⁹ Кайдалова, Л. Г., Щокіна, Н. Б., & Вахрушева, Т. Ю. (2009). *Педагогічна майстерність викладача: навчальний посібник*. Вид-во НФаУ. <https://salolj/61393F6>

програми у різних сферах, що дозволяють швидко розвивати нові компетентності без тривалого навчання);

- STEM та STEAM освіта;
- оцінювання на основі компетентностей;
- соціально-емоційне навчання (SEL) – емоційний інтелект та підтримка психологічного здоров'я;
- гейміфікація у навчанні;
- етика та цифрова грамотність.

У блозі сайту All Right представлено найкращі онлайн-інструменти для організації дистанційного навчання у 2024 році. Вони дозволяють педагогам створювати цікаві та змістовні заняття, використовуючи різноманітні тестування, відеоматеріали та онлайн-дошки для взаємодії зі здобувачами освіти.⁴⁵⁰

До числа корисних онлайн-інструментів для створення інтерактивних дошок також варто віднести Parlay Genie, який дозволяє створювати цифрові презентації та дошки для спільної роботи навчального матеріалу.

Платформа Coursera пропонує безліч курсів від провідних університетів і організацій, де можна отримати сертифікати після завершення програми.

Платформа Google for Education пропонує сертифікаційні програми для викладачів, що дозволяють ефективно використовувати їхні інструменти (Classroom, Docs, Slides, Forms).

Штучний інтелект (ШІ) стає важливим інструментом у сфері освіти, трансформуючи традиційні методи навчання та допомагаючи розвивати більш гнучкі й персоналізовані підходи до викладання. Впровадження ШІ в освіту дозволяє покращити ефективність освітнього процесу, підвищити залученість здобувачів освіти та створювати інноваційні рішення для навчання.

Програми штучного інтелекту для створення освітнього контенту допомагають викладачам і розробникам навчальних матеріалів автоматизувати рутинні процеси, персоналізувати навчальні матеріали та покращити інтерактивність контенту.

Команда Unite.ai – це повністю децентралізована організація, яка наразі пропонує новини, інтерв'ю та доступ до найкращих інструментів штучного інтелекту, але це лише початок багаторівневого генерального плану. Їх цілі полягають у тому, щоб інформувати широку

⁴⁵⁰ Воуко, V. (2024). Найкращі онлайн-інструменти для організації дистанційного навчання у 2024 році. *AllRight*. <https://salo.li/f27428a>

громадськість про прогрес ШІ, об'єднати спільноту ШІ, сприяти демократизації ШІ.⁴⁵¹

На сайті представлено найкращі інструменти ШІ для освіти в 2024 році:

– *Course Hero* – надає допомогу в домашніх завданнях на базі штучного інтелекту, що значно прискорює процес пошуку миттєвих відповідей і детальних пояснень для широкого спектру навчальних матеріалів;

– *Gradescope AI* – дозволяє здобувачам освіти оцінювати один одного, надаючи зворотний зв'язок;

– *Fetchy* спеціалізується на налаштуванні згенерованої мови відповідно до вимог викладачів;

– *Socrat* – це інструмент штучного інтелекту, який покращує викладання та навчання, надаючи викладачам бездоганну платформу для створення класів, керування завданнями та відстеження прогресу здбувачів освіти;

– *MathGPTPro* – це репетитор математики на основі штучного інтелекту, який дозволяє користувачам завантажувати математичні задачі за допомогою фотографій або тексту для миттєвого вирішення;

– *MonsterONE* – це універсальна колекція ресурсів, які можна використовувати для досягнення цілого ряду дизайнерських та маркетингових цілей;

– *Eduaide* надає можливість для управління онлайн уроками та завданнями, що дозволяє викладачам англійської мови створювати та організовувати освітній процес в потрібному форматі.

Це лише невелика кількість прикладів використання ШІ. Список можна доповнювати і збільшувати: *Animated Drawings* – інструмент на основі штучного інтелекту, представлений компанією META AI Research, який дозволяє користувачам оживляти малюнки, анімуючи персонажів та додаючи кожному штриху або каракулі руху,⁴⁵² *Vidnoz AI* – Безкоштовний генератор відео зі штучним інтелектом, це програмне забезпечення, розроблене компанією Adobe Systems, *Adobe Express* – надає широкий спектр можливостей для обробки та редагування зображень. та багато іншого.

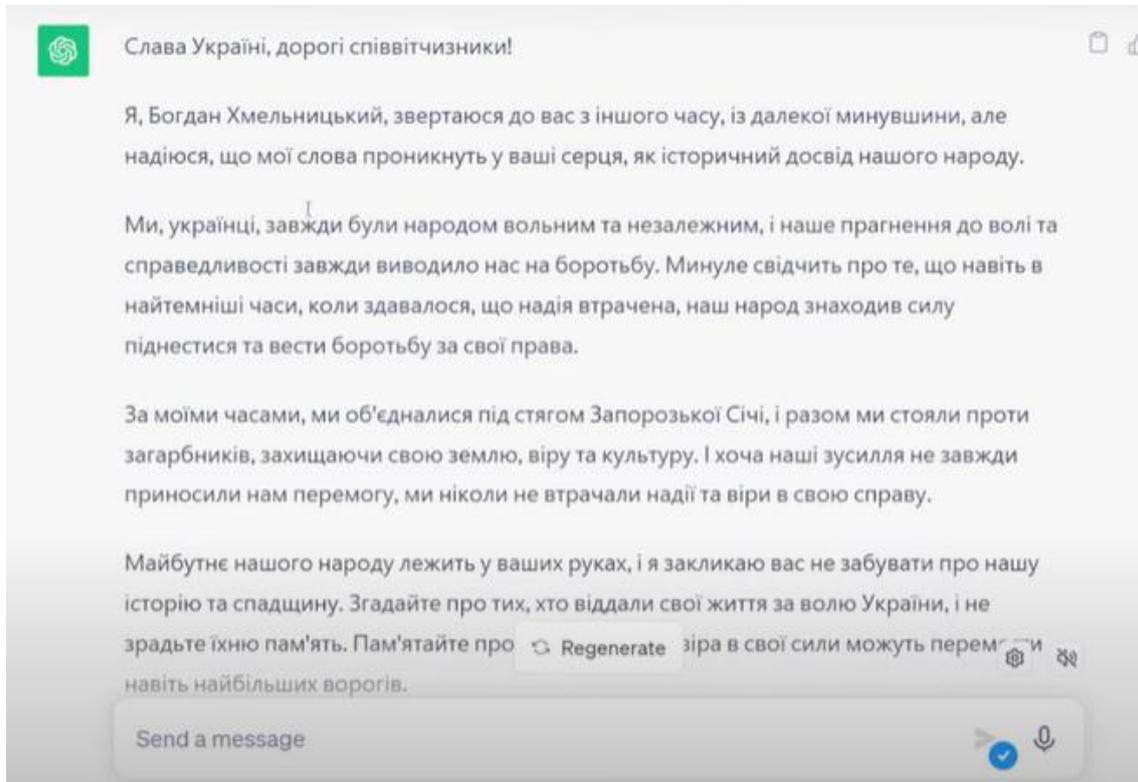
Пропоную розглянути приклад створення завдання для ефективного онлайн-навчання за допомогою найпопулярнішого та найпростішого чату GPT.

⁴⁵¹ Unite.AI. (n.d.). *Про нас*. <https://unite.ai/uk/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81/>

⁴⁵² KMRV DSGN. (2023). *Animated Drawings: Інструмент, що перетворює дитячі малюнки у анімації*. <https://www.komarov.design/animated-drawings-instrument-shcho-pierietvoriuie-ditiachi-maliunki-u-animatsiyi/>

Для пізнання якогось історичного контексту, епохи, історичних діячів, особистостей – ми можемо звернутись до чату GPT з таким запитанням: «Уяви, що ти Богдан Хмельницький. Напиши промову від його імені з настановами українцям майбутнього».

Промова, яку ми отримали зображена на (рис. 2.4).

Джерело: ChatGPT (<https://chatgpt.com>).

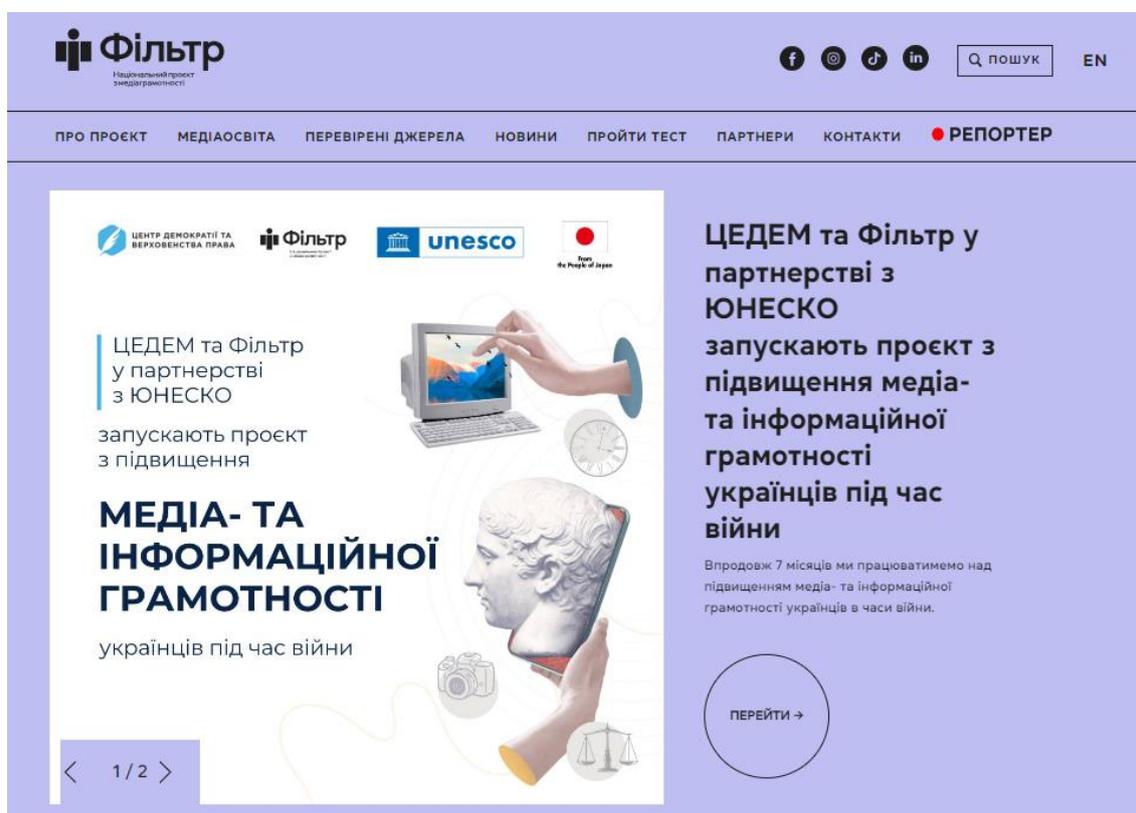
Рис. 2.4. Згенерований текст ChatGPT

Ось таким способом здобувачі освіти можуть наблизитись до розуміння історії через персоналії. До того ж, якщо викладач разом зі здобувачами освіти помітять, що текст має фактичні помилки, то це розвиватиме критичного мислення здобувачів освіти, адже вони мають не просто згенерувати текст, а ще й перевірити його на достовірність фактів, що дає змогу окрім критичного мислення розвивати медіаграмотність.

Стосовно медіаграмотності, то існує цікавий навчальний проєкт з медіаграмотності, який називається «Фільтр».⁴⁵³ У розділі «Медіаосвіта – учителям та учням» знаходиться багато цікавої та корисної інформації з медіаграмотності, яку можна застосовувати на уроках громадянської освіти, географії, хімії, фізики, історії, зокрема безліч цікавих вправ, які сподобаються здобувачам освіти. Також цей

⁴⁵³ Сайт навчального проєкту «Фільтр»: https://filter.mkip.gov.ua/#mediaosvita_yak

навчальний проєкт містить інтерактивні курси з медіаграмотності для викладачів (рис. 2.5).

Джерело: «Фільтр» (https://filter.mkip.gov.ua/#mediaosvita_yak).

Рис. 2.5. «Фільтр» – навчальний проєкт з медіаграмотності

У тому ж GPT спробуємо створити цікаве дидактичне завдання для того ж уроку історії. Приклад такий: «Придумай цікаве, нестандартне завдання з теми «Січові стрільці». Ось який варіант нам пропонує штучний інтелект: «Звісно, ось цікаве завдання на тему «Січові стрільці»: «Ви – археолог, який досліджує історію січових стрільців. Ви отримали доступ до архівів, де збереглися фрагменти листів та документів цих військових. Ваше завдання – відновити історію життя одного з січових стрільців на основі цих фрагментів. Спробуйте відповісти на питання: Хто він був? Які обставини його життя вплинули на вступ до січових стрільців? Які події він пережив під час служби? Які цінності й ідеали він пропагував? Зробіть на основі цієї історії презентацію або навіть короткий фільм, щоб розповісти про цього видатного воїна та його роль в історії України».

Це завдання дозволить здобувачам освіти дослідити історію січових стрільців, розвивати навички роботи з первинними джерелами та розкрити історичні події через особисту історію конкретної особи.

Завдання таким чином можна створювати для будь-якого предмету. Наприклад, розглянемо як урізноманітнити уроки української мови та літератури за допомогою штучного інтелекту.

Ви можете попросити мовну модель скласти тест або вікторину про частини мови або про будь-що інше. Звісно, треба буде перевіряти правильність цих запитань і відповідей.

Дистанційне навчання не може обходитись без візуалізації освітнього контенту, зокрема презентацій.

Візуалізація уроків за допомогою презентацій у сервісі *Wepik* дозволяє створювати яскравий, динамічний та інтерактивний освітній контент. *Wepik* – це онлайн-інструмент, який пропонує безліч шаблонів та дизайн-елементів для створення презентацій, що легко адаптуються під різні освітні потреби.

Наприклад, для уроку з біології можна використати шаблон презентації з кольоровими ілюстраціями клітин, маркованими списками основних функцій органів, а також додати інтерактивні завдання, як-от: підпишіть структури клітини на зображенні.

Завдяки *Wepik* викладачі можуть значно покращити дистанційне навчання, зробивши уроки більш візуально привабливими та інтерактивними.

Отже, в результаті дослідження було встановлено, що розвиток педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін є ключовою умовою підвищення якості освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Важливими аспектами цього процесу є впровадження інноваційних технологій, зокрема цифрових інструментів, використання методик активного навчання, а також постійне професійне вдосконалення викладачів через підвищення кваліфікації та саморозвиток.

З огляду на швидкий розвиток технологій та змінні вимоги сучасного ринку праці, викладачі повинні активно адаптуватися до нових освітніх реалій, застосовувати креативні підходи до навчання і використовувати ресурси для самовдосконалення. Це забезпечить підготовку компетентних і конкурентоспроможних фахівців, здатних успішно інтегруватися в професійну діяльність.

Таким чином, розвиток педагогічної майстерності викладачів стає не лише інструментом для ефективної роботи, а й важливим елементом у забезпеченні якісної професійної освіти, яка відповідає сучасним вимогам суспільства.